

Nr 48.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående postavgifter för tidningar m. m.; given Stockholms slott den 23 januari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Ola Jeppsson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMÁN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Jeppsson anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

I skrivelse den 11 februari 1929 framlade generalpoststyrelsen förslag rörande vissa ändringar i gällande inrikes postavgifter, gående ut på återinförande av lokalporto för korsbandsförsändelser, ändring beträffande avgiften för ilpaket, nedsättning av vissa avgifter i tidningsrörelsen samt reglering av postanvisnings- och postförskottsavgifterna. Förslaget avsåg taxelättnader, som i sin helhet beräknades medföra en minskning i postverkets inkomster med omkring 1,500,000 kronor för år räknat.

Samtidigt föreslogs viss nedsättning av utbetalningsavgiften i postgiro-rörelsen.

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 1 saml. 42 häft. (Nr 48.)

I sin omförmälda skrivelse framhöll generalpoststyrelsen i samband med behandling av postavgifterna i tidningsrörelsen, att en fullständig undersökning rörande kostnaderna för envar av postverkets olika rörelsegrénar syntes erforderlig, innan ändring kunde vidtagas beträffande avgifterna vid postabonnemang å tidning.

På grundval av generalpoststyrelsens förslag gjordes i proposition nr 233 till 1929 års riksdag framställning till riksdagen om vissa jämkningar i bestämmelserna beträffande inrikes postavgifter. I propositionen blevo — närmast med hänsyn till frågans betydelse för statsregleringen — styrelsens förslag om reglering av avgifterna för postanvisning och postförskott samt om nedsättning av utbetalningsavgiften i postgirorörelsen icke upptagna. I övrigt biträdde vad generalpoststyrelsen ifrågasatt.

Riksdagens bevillningsutskott framhöll i betänkande (nr 26) över propositionen, att utskottet i avvaktan på resultatet av den av generalpoststyrelsen avsedda undersökningen beträffande kostnaderna för postverkets olika rörelsegrénar icke ansett lämpligt att överhuvud ändringar vidtoges i gällande postavgifter utan att alldeles särskilda skäl därtill föreläge. Utskottet fann i anslutning härtill, att med ett genomförande av de i propositionen framlagda ändringsförslagen borde kunna utan olägenhet anstå. På grund härav förordade utskottet endast förlängning intill utgången av år 1930 av giltighetstiden för gällande provisoriska bestämmelser i fråga om villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag (skrivelse nr 267).

Vid 1930 års riksdag beslöts (proposition nr 38, riksdagens skrivelse nr 59) ny förlängning intill utgången av år 1931 av giltighetstiden för nyssnämnda provisoriska bestämmelser rörande villkoren för postbefordran av tidningar m. m. Kungörelse i ämnet utfärdades den 28 mars 1930 (nr 53).

I skrivelse den 9 januari 1931 har nu *generalpoststyrelsen* gjort framställning om genomförande från och med den 1 juli 1931 av vissa taxesänkningar, vilka skulle medföra en årlig inkomstminskning av omkring 1,500,000 kronor. Styrelsen har därvid erinrat, att styrelsen i skrivelse den 11 november 1930 föreslagit beräkning i riksstaten för budgetåret 1931/1932 av inkomstöverskottet av poströrelsen till ett belopp, som uppskattats under förutsättning att nämnda taxelättnader komme till stånd.

Styrelsen anför i sin framställning, bland annat, att för samtliga försändelseslag tillsammans — med undantag för tidningarna — de nuvarande postavgifterna beräknades vara 49 procent högre än de avgifter, som upptagits år 1914. Även om de nuvarande postavgifterna, vilka varit i stort sett oförändrade sedan den 1 juli 1925, med hänsyn till den allmänna prisnivån icke kunde, såsom helhet betraktade, sägas vara särskilt betungande för korrespondenterna, gällde dock icke detta omdöme om avgifterna i samtliga rörelsegrénar. För vissa försändelseslag befunde sig avgifterna för närvarande vid en sådan höjd, att ökningen sedan år 1914 motsvarades av ett väsentligt högre procenttal än det nyss såsom genomsnittligt angivna. I sådana fall funne styrelsen det önskvärt, att avgifterna nedbringades.

Styrelsen omnämner vidare, att förberörda utredning rörande kostnaderna för postverkets olika rörelsegrenar — vilken närmast påkallats av frågan om avgifterna vid postabonnemang å tidning — numera slutförts. Styrelsen förklarar sig emellertid först efter ytterligare utredning — vilken icke ansetts kunna avslutas i sådan tid, att resultatet kan föreläggas 1931 års riksdag — ämna framlägga förslag i fråga om avgifterna vid dylikt postabonnemang. Beträffande de avgifter, som avsågos i förberörda skrivelse den 11 februari 1929, uttalar styrelsen vidare sin avsikt vara att framdeles, likaledes efter ytterligare utredning, avgiva förnyat förslag.

De taxelättnader, som av styrelsen nu föreslås, avse i första hand avgifterna för postpaket. Beträffande den närmare innebörden av förslaget härutinnan får jag hänvisa till handlingarna i ärendet. Vidare upprepar styrelsen sitt år 1929 framlagda förslag, att den särskilda tilläggsavgiften för ilpaket, vilken för närvarande utgår med 100 procent av befodringsavgiften men med lägst 1 krona, skulle bestämmas till nämnda procenttal utan särskild minimiavgift.

De sålunda angivna taxeändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1931. Sänkningarna av avgifterna för postpaket beräknas medföra en minskning av postverkets intäkter av paketrörelsen med omkring 1,700,000 kronor, men då ett billigare paketporto ansetts komma att väsentligt stegra trafiken, har generalpoststyrelsen utgått från att inkomstminskningen icke kommer att överstiga 1,500,000 kronor. Rörande den ekonomiska innebörden av förslaget om slopande av minimiavgiften för ilpaket yttrar styrelsen, att några tillförlitligare siffror härutinnan icke kunde meddelas men att man kunde utgå från att berörda ändring icke komme att hava någon märkbar ekonomisk konsekvens för postverket.

Med avseende å avgifterna i postverkets tidningsrörelse, vilka under de senaste åren bestämts för ett år i sänder, framhåller generalpoststyrelsen önskvärdheten av att tidningsavgifterna, liksom övriga postavgifter, bestämmas att gälla tills vidare. Då dessutom vissa ändringar beträffande andra bestämmelser i tidningsförordningen enligt styrelsens mening äro erforderliga, förklarar sig styrelsen hava för avsikt att snarast möjligt upptaga frågan om en ny tidningsförordning. Sedan numera resultatet av undersökningen angående postverkets kostnader för de olika rörelsegrenarna föreligger, ämnar styrelsen, efter verkställande av ytterligare några förarbeten, föreslå Kungl. Maj:t att tillkalla särskilda sakkunniga med uppdrag att biträda vid uppgörandet av förslag till ny dylik förordning. Styrelsen har funnit önskvärt, att förslag i ämnet kan till Kungl. Maj:t inkomma vid sådan tid under år 1931, att frågan härom kan föreläggas nästa års riksdag. På grund härav föreslår styrelsen, att nu utgående postavgifter i tidningsrörelsen tillämpas under ytterligare ett år.

I ärendet har *järnvägsstyrelsen* inkommit med en skrivelse, vari styrelsen med anledning av förslaget om sänkning av avgifterna för postpaket fäst

uppmärksamheten på de verkningar, som en dylik taxeändring skulle medföra för såväl statens som enskilda järnvägars inkomster av pakettrafik, samt gjort gällande, att om det ansåges lämpligt att förbilliga de pakettransporter, som ombesörjdes av postverket, konsekvensen bjöde att i samma mån förbilliga statens järnvägars pakettransporter.

Departements-
chefen.

Till en början vill jag erinra att — såsom generalpoststyrelsen i sin förevarande skrivelse också omnämnt — riksräkenskapsverket i sin inkomstberäkning för nästkommande budgetår utgått från att av styrelsen föreslagna taxenedsättningar icke skulle komma till stånd, en uppfattning som motiverats med att det statsfinansiella läget syntes utesluta en minskning av statsinkomsterna med ett så avsevärt belopp, som nämnda taxesänkningar skulle medföra. Vid behandling i årets statsverksproposition av frågan om beräkningen av postverkets överskott för nästkommande budgetår har chefen för finansdepartementet, efter samråd med mig, stannat för den uppfattningen, att det med hänsyn till det statsfinansiella läget borde tills vidare anstå med sänkning av postavgifterna, samt i anslutning härtill biträtt riksräkenskapsverkets beräkning av postverkets inkomstöverskott.

I överensstämmelse med den mening, som alltså på denna punkt legat till grund för riksstatsförslagets uppgörande, lär det av generalpoststyrelsen framställda förslaget om nedsättning av vissa postavgifter icke nu böra upptagas till prövning. Även en annan omständighet synes mig tala för ett dylikt ståndpunktstagande. Visserligen har, såsom av den föregående redogörelsen framgår, den förut omförmälda undersökningen rörande kostnaderna för postverkets olika rörelsegrenar nyligen avslutats, men denna undersökning har dock, före framläggande av förslag till ändrade bestämmelser i vissa viktiga hänseenden, ansetts böra kompletteras med ytterligare utredningar på en del punkter. Det torde få betraktas såsom önskvärt, att före prövning av spörsmålet om ändringar beträffande postavgifterna slutförandet av dessa ytterligare utredningar avvaktas, varigenom skulle vinnas möjlighet att bättre än vad nu kan ske överblicka behovet och verkningarna av omläggningar i skilda hänseenden. Under sålunda angivna omständigheter har jag icke heller anledning att nu ingå på vad från järnvägsstyrelsens sida anförts i ärendet.

Vid den ståndpunkt jag här intagit finner jag mig alltså för närvarande allenast böra tillstyrka den av generalpoststyrelsen föreslagna förlängningen på ytterligare ett år av giltighetstiden för nu gällande provisoriska bestämmelser rörande villkoren för postbefordran av tidningar m. m.

Innan jag gör hemställan härom, tillåter jag mig i korthet beröra fråga om avgiften för befordran av reklamartiklar m. m. I detta ämne har generalpoststyrelsen gjort framställning i skrivelse den 6 december 1929.

I den mån föremål av ifrågavarande slag — anteckningsböcker, vägg-almanackor, pappersknivar, linjaler och dylikt — icke uppfylla villkoren för befordran mot trycksaksporto, måste de för närvarande taxeras såsom brev eller paket. De betinga härigenom ett porto, som icke kan anses stå i rimligt förhållande till tarifferingen av liknande försändelser och som också van-

ligen ställer sig för högt i jämförelse med varans värde. Enahanda förhållande föreligger även i fråga om portot för smärre varusändningar, som icke äro att hänföra till reklamartiklar och ej heller hava karaktär av varuprov.

I sin förenämnda skrivelse meddelar *generalpoststyrelsen*, att korrespondenter vid upprepade tillfällen framhållit behovet av billigare befordringssätt för artiklar av ifrågavarande slag. Styrelsen hade emellertid före prövning av frågan härom ansett sig böra avvakta det beslut, 1929 års världspostkongress i London kunde komma att fatta i anledning av väckt förslag om införande i den internationella postutväxlingen av ett nytt försändelseslag, s. k. småpaket, för den händelse det skulle befinnas lämpligt att införa någon motsvarighet till småpaketen i den inrikes postutväxlingen, varigenom vidtagande av särskild anordning för försändning av reklamartiklar och dylikt skulle kunna undvikas.

Sedan kongressen biträtt förslaget om småpaketens införande såsom försändelseslag i den internationella postutväxlingen, har *generalpoststyrelsen* tagit förevarande spörsmål i övervägande. På närmare angivna skäl — beträffande vilka jag tillåter mig hänvisa till handlingarna — har emellertid styrelsen ansett sig icke kunna, åtminstone för närvarande, förorda småpaketens införande i den inrikes postutväxlingen. Vid sådant förhållande och sedan Stockholms handelskammare uttalat, att ett billigare porto för reklamartiklar komme att bli till stor nytta för affärlivet, har styrelsen funnit sig böra överväga, huruvida icke varusändningar av nu ifrågavarande slag skulle kunna försändas efter taxan för varuprov. Efter erinran, att postverkets taxor icke alltid äro bestämda med hänsyn till det större eller mindre arbete som en försändelse åsamkar verket utan ofta med avseende å innehållet, yttrar styrelsen härom följande:

För att befordras efter taxan för varuprov — 5 öre per 100 gram, minimiavgift 10 öre — skall försändelse, såsom av benämningen framgår, innehålla prov på en vara. Detta är den allmänna regeln, men enligt såväl internationella som inrikes svenska bestämmelser får taxan för varuprov tillämpas jämväl för vissa varuslag, även om försändningen icke sker såsom prov. Detta gäller klichéer, enstaka nycklar, avskurna levande blommor, naturhistoriska och patologiska föremål samt tuber med serum. Förutsättningen för sådan taxering är dock — med visst undantag för tuber med serum — att föremålen icke sändas i handelsändamål och att försändelserna uppfylla för varuprov stadgade villkor i fråga om inslagning, maximimått och maximivikt.

Dessa bestämmelser tillämpas i den inrikes postutväxlingen jämlikt Kungl. Maj:ts brev till *generalpoststyrelsen* den 8 april 1925.

Ett medgivande att på enahanda villkor tillämpa taxan för varuprov även å reklamförsändelser och dylikt skulle enligt *generalpoststyrelsens* mening icke medföra några vittgående konsekvenser varken för postbehandlingen eller för postverkets ekonomi. I sistnämnda hänseende har *generalpoststyrelsen* anledning antaga, att postverket skulle tillföras i viss mån ökad porto-intäkt, enär de enligt nuvarande taxebestämmelser böga avgifterna avhållit korrespondenter från att begagna postverket för distribution av sådana artiklar, varom nu är fråga.

Sådant medgivande, som nu ifrågasatts, borde dock i regel lämnas endast vid massinlämning, varvid postverket skulle äga rätt att — såsom fallet är med masskorsband — uppskjuta såväl avsändandet som utdelningen till för postverket lämplig lägenhet.

I praktiken förekomma också gränsfall — t. ex. beträffande vissa slags mönster — då korrespondenterna anse goda skäl föreligga för användningen av varuprovspottot, ehuru en strikt tolkning av bestämmelserna lägger hinder i vägen därför. Med anledning härav vore det önskvärt, att generalpoststyrelsen ägde något friare händer i förevarande hänseende.

På grund av det anförda har generalpoststyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville förklara, att i den inrikes postutväxlingen må, på de villkor generalpoststyrelsen äger bestämma, efter taxan för varuprov befordras jämväl reklamartiklar och andra mindre varusändningar, under förutsättning att försändelserna uppfylla de för varuprov i allmänhet gällande bestämmelserna.

Departements-
chefen.

Såsom av generalpoststyrelsens redogörelse framgår, måste för närvarande en försändelse, innehållande reklamartiklar eller dylikt, i den mån den icke uppfyller villkoren för befordran mot trycksaksporto, taxeras såsom brev eller paket. I åtskilliga fall torde detta medföra, att portot väsentligt överstiger varans eget värde. Detta förhållande har i sin tur haft till följd, att korrespondenter föredragit att icke anlita postverket för befordran av dylika försändelser.

Enligt generalpoststyrelsens förslag skulle försändelser av nämnda slag, i regel massförsändelser, befordras mot den för varuprov gällande avgiften, 5 öre för 100 gram och minimiavgift 10 öre, samt under de för varuprov i övrigt gällande villkoren med avseende å storlek och vikt m. m. Innebörden av denna avgiftsbestämning i jämförelse med taxan för brev och paket i inrikes postutväxling framgår av följande sammanställning:

Vikt gram	lokal öre	P o r t o f ö r			Varuprov öre
		Brev annat öre	Paket öre		
100	20	30	60		10
200	30	45	60		10
250	30	45	60		15
300	40	60	60		15
500	40	60	60		25

Den av styrelsen föreslagna åtgärden skulle sålunda tydligen medföra avsevärda fördelar för korrespondenterna. Någon minskning av postverkets inkomster torde berörda åtgärd icke komma att medföra. Tvärtom lär, såsom generalpoststyrelsen framhållit, kunna antagas att den ifrågasatta anordningen skall föranleda ökad portointäkt. Då här icke är fråga om ändring i gällande portosatser utan endast om hänförande av en del artiklar till visst försändelseslag, synes ett avgörande i denna fråga icke behöva anstå i avvakten på en blivande revision av taxebestämmelserna.

Med hänsyn till vad nu anförts och då den avsedda åtgärden synes kunna få en viss betydelse för näringslivet i landet, är jag för min del beredd tillstyrka bifall till generalpoststyrelsens framställning. Det har emellertid synt mig lämpligt, att riksdagen beredes tillfälle att, om den så önskar, uttala sig i frågan.

Under återopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att kungörelsen den 29 maj 1925 (nr 150) om vissa ändringar i förordningen den 17 juni 1916 (nr 216) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, vilken kungörelse med viss ändring gäller till och med den 31 december 1931, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1932, dock att *dels* vad i 8 § stadgas icke skall tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1933, som verkställas under år 1932, *dels ock* 11 § 1 mom. a) skall hava följande ändrade lydelse:

a) för utgivarkorsband i allmänhet:

12 öre för varje vikt av ett halvt kilogram eller del av halvt kilogram, varvid utgivarkorsband, vars vikt understiger 25 gram, taxeras som om det vägde 25 gram.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
